

สรุปผลการวิจัย ข้อค้นพบ และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง “การวิจัยแบบร่วมมือที่ใช้ชุมชนเป็นฐานในกระบวนการพัฒนาหลักสูตร: กรณีศึกษาหลักสูตรเศรษฐศาสตร์ระดับประถมศึกษาที่บ้านถวาย จังหวัดเชียงใหม่ “มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการร่วมมือกันของชุมชนในโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรเศรษฐศาสตร์ท้องถิ่น และเพื่อพัฒนาหลักสูตร “เศรษฐศาสตร์ระดับประถมศึกษาที่บ้านถวาย” สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาช่วงชั้นที่ 2 (ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6)

กลุ่มผู้ให้ความร่วมมือในการวิจัยมีจำนวนทั้งสิ้น 56 คน ได้แก่ชาวบ้านถวายผู้ประกอบอาชีพหัตถกรรมไม้แกะสลักที่หมู่บ้านถวาย ในฐานะผู้ประกอบอาชีพหัตถกรรมไม้แกะสลักในพื้นที่จำนวน 9 คน และชาวบ้านกลุ่มที่ 2 ได้แก่ชาวบ้านใกล้เคียงหมู่บ้านถวายแก่หมู่บ้านได้แก่ชาวบ้านกาดบ้านเกาะ บ้านขุนคง บ้านเดื่อ บ้านต้นเหือด บ้านป่าหมาก บ้านไร่ บ้านหนองไขง และบ้านหารแก้ว ในฐานะเป็นผู้ประกอบอาชีพหัตถกรรมไม้แกะสลักที่ไม่ใช่คนในพื้นที่บ้านถวาย แต่เป็นแรงงานสนับสนุนที่สำคัญในกระบวนการผลิตไม้แกะสลักที่บ้านถวาย จำนวนหมู่บ้านละ 4-8 คน รวม 47 คน

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารเพื่อให้มีความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับการกำหนดรูปแบบและสาระการเรียนรู้ให้กับหลักสูตรใหม่ที่กำลังจะสร้างขึ้นให้มีความสอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษาที่โรงเรียนใช้อยู่ในปัจจุบัน และศึกษาภาคสนามเพื่อให้มีความเข้าใจเกี่ยวกับวิถีชีวิต วัฒนธรรม และภูมิปัญญาในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพไม้แกะสลัก เพื่อให้หลักสูตรที่สร้างขึ้นมามีเอกลักษณ์ของหลักสูตรทางด้านเศรษฐศาสตร์ท้องถิ่น สำหรับการเชื่อมโยงแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์สากลกับวัฒนธรรมท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการทำงานไม้แกะสลักในหลักสูตรฉบับนี้เป็นไปเพื่อให้การจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตของผู้เรียนในท้องถิ่นได้ต่อไป

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยภาคสนาม (Field Research Method) เป็นวิธีการหลักในการดำเนินการวิจัย โดยใช้การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม (Participant Observation) เป็นเทคนิคหลัก(key method)ในการเก็บรวบรวมข้อมูล นอกจากนี้ใช้วิธีการสัมภาษณ์กลุ่ม (Group Interview) เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของกลุ่มในกรณีที่ไม่มีเวลาหรือโอกาสที่จะถามทีละคน และเมื่อต้องการคำตอบจากคนส่วนใหญ่ และ การสนทนากลุ่ม (Focus Group

Interview) เป็นวิธีการที่ผู้วิจัยใช้ตามความคิดเห็นและมุมมองของชาวบ้านในด้านงานอาชีพไม้แกะสลักที่ชาวบ้านเกี่ยวข้องในลักษณะกลุ่ม เป็นวิธีการที่ให้ผู้เข้าร่วมได้มีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในกระบวนการวิจัย

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนสำคัญได้แก่ 1) ขั้นตอนการศึกษาภาคสนาม 2) ขั้นตอนเตรียมตัวภาคสนาม และ 3) ขั้นตอนการศึกษาภาคสนาม

ในขั้นตอนการศึกษาภาคสนาม การศึกษาในขั้นนี้มีจุดประสงค์เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของการเรียนการสอนเศรษฐศาสตร์ในโรงเรียนทั้งในระดับท้องถิ่น ในระดับประเทศ และต่างประเทศ ผู้วิจัยได้ดำเนินการ 1) ทำการวิเคราะห์หลักสูตรฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533 และเอกสารหลักสูตรที่โรงเรียนใช้สอนเกี่ยวกับเศรษฐศาสตร์ทั้งในระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา 2) ทำการศึกษาหลักสูตรและการสอนเศรษฐศาสตร์ระดับโรงเรียนในประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศญี่ปุ่น และ 3) ทำการสังเกตเบื้องต้นการเรียนการสอนเศรษฐศาสตร์ในโรงเรียนในพื้นที่อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นพื้นที่ตั้งของหมู่บ้านถวายเป็นทั้งศึกษาสภาพการทำงานไม้แกะสลักของชาวบ้านในเขตพื้นที่หมู่บ้านถวายเป็นหมู่บ้านใกล้เคียงบ้านถวายเป็นรวม 10 หมู่บ้าน

ในขั้นเตรียมตัวภาคสนาม การศึกษาในขั้นนี้ผู้วิจัยมีจุดมุ่งหมายเพื่อทำการกำหนดพื้นฐานการทำงานของตนเองและสร้างความสัมพันธ์กับงานสนามที่จะทำต่อไป ผู้วิจัยดำเนินการ ในขั้นนี้ดังนี้ 1) เลือกสนามวิจัย 2) เข้าสู่สนามวิจัย 3) สร้างความสัมพันธ์ และ 4) เริ่มทำงาน

ในขั้นการศึกษาภาคสนาม การศึกษาในขั้นนี้ผู้วิจัยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาลักษณะเฉพาะด้านเศรษฐศาสตร์การประกอบอาชีพงานไม้แกะสลักที่บ้านถวายเป็นหมู่บ้านใกล้เคียงหมู่บ้านถวายเป็น แล้วนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรเศรษฐศาสตร์ท้องถิ่นสำหรับใช้สอนในโรงเรียนระดับประถมศึกษาที่บ้านถวายเป็น ในขณะที่เดียวกันผู้วิจัยได้ทำการศึกษาระบวนการร่วมมือของชุมชนในการเข้าร่วมโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรเศรษฐศาสตร์ท้องถิ่นฉบับนี้ไปพร้อมกัน

สำหรับการตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยอาศัยวิธีการตรวจสอบสามเส้าโดยอาศัยวิธีการตรวจสอบข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากหลายแหล่งข้อมูลได้แก่ จากการสังเกตและการสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม รวมถึงข้อมูลหลักฐานปฐมภูมิและทุติยภูมิต่างๆ ที่ได้พบทั้งที่เป็นเอกสารและอื่นๆ เช่นภาพถ่ายที่ได้พบ ผู้วิจัยเน้นให้มีกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลในระหว่างที่ออก

เก็บข้อมูลทั้งจากการสังเกต การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และจากข้อมูลเอกสารในสนามควบคู่กันไปในขณะที่เก็บข้อมูลเพื่อนำผลมาวิเคราะห์ใช้ในการปรับแนวคิด ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลได้ครบถ้วน ดังนั้นการวิเคราะห์ข้อมูลในสนาม (Analysis in the field) จึงจำเป็นต้องทำอยู่ตลอดเวลา ตั้งแต่อยู่ในระหว่างเก็บข้อมูลในสนามและหลังเก็บข้อมูลเสร็จ นอกจากนี้ผู้วิจัยจะต้องทำการวิเคราะห์ภายหลังการรวบรวมข้อมูลอีกครั้ง เพื่อเชื่อมโยงความคิดคนในกลุ่มอาชีพเดียวกัน และระหว่างกลุ่มอาชีพทั้ง 3 กลุ่ม ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้นำมาสรุปเชื่อมโยงกับมโนทัศน์ด้านเศรษฐศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง และนำมาใช้เป็นข้อมูลสำคัญสำหรับพัฒนาเป็นสาระการเรียนรู้เศรษฐศาสตร์ท้องถิ่นในกระบวนการพัฒนาหลักสูตรเศรษฐศาสตร์ระดับประถมศึกษาที่บ้านถวายในลำดับต่อมา

สรุปผลการวิจัย

กระบวนการชุมชนร่วมมือในการวิจัยเรื่อง “ การวิจัยแบบร่วมมือที่ใช้ชุมชนเป็นฐานในกระบวนการพัฒนาหลักสูตร : กรณีศึกษาหลักสูตรเศรษฐศาสตร์ระดับประถมศึกษาที่บ้านถวาย จังหวัดเชียงใหม่” มีลักษณะอย่างไร

ผลการวิจัยพบว่า

กระบวนการชุมชนร่วมมือที่ชาวบ้านให้ความร่วมมือกับผู้วิจัยในโครงการวิจัยเรื่อง “การวิจัยแบบร่วมมือที่ใช้ชุมชนเป็นฐานในกระบวนการพัฒนาหลักสูตร : กรณีศึกษาหลักสูตรเศรษฐศาสตร์ระดับประถมศึกษาที่บ้านถวาย จังหวัดเชียงใหม่” สามารถมองเห็นได้ชัดเจนใน 3 ระยะของการดำเนินการวิจัย ได้แก่ ระยะที่ 1 เป็นระยะของการร่วมมือของชุมชนบ้านถวายในการศึกษาลักษณะเฉพาะทางเศรษฐกิจไม้แกะสลักของหมู่บ้านถวาย ระยะที่ 2 เป็นระยะของการร่วมมือของชุมชนบ้านถวายในการพิจารณาความเหมาะสมของเนื้อหาหลักสูตร และ ระยะที่ 3 เป็นระยะของการร่วมมือของชุมชนบ้านถวายในการรับหลักสูตรเพื่อนำไปใช้ปฏิบัติให้เกิดผลในโรงเรียน

การร่วมมือทั้งสามระยะสามารถแบ่งออกเป็นสองลักษณะคือการร่วมมืออย่างไม่เป็นทางการและการร่วมมืออย่างเป็นทางการ การร่วมมืออย่างไม่เป็นทางการที่พบจากการศึกษาวิจัยมีห้าลักษณะได้แก่ 1) การยิ้มแย้มทักทายในที่สาธารณะ 2) การอาสาพาไปหาแหล่งข้อมูล 3) การให้ความร่วมมือในการพูดคุยและซักถาม 4) การให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ ซึ่งพบระหว่างผู้วิจัยกับชาวบ้าน ในช่วงระยะที่ 1 และ 5) การอำนวยความสะดวกเพื่อ

นำไปสู่การร่วมมืออย่างเป็นทางการ ซึ่งพบระหว่างผู้วิจัยกับกลุ่มผู้ให้ความร่วมมือ และระหว่างผู้วิจัยกับบุคลากรในโรงเรียน ซึ่งพบในระยาะที่ 2 และระยาะที่ 3

สำหรับการร่วมมืออย่างเป็นทางการ ซึ่งหมายถึงการร่วมมือที่มีการตกลงกันในเรื่อง วัน เวลาและสถานที่ รวมทั้งบทบาทของผู้เข้าร่วมไว้ล่วงหน้า ก่อนเข้าร่วมมือกันนั้นมีทั้งหมด 4 ครั้ง ดังนี้ ครั้งที่ 1 การประชุมผู้ให้ความร่วมมือชาวบ้านถวายทั้งเก้าคนเพื่อร่วมมือกันนำเสนอมุมมองและความความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและปัญหา ครั้งที่ 2 การประชุมเพื่อร่วมกันสรุปสภาพปัจจุบันและปัญหาการทำงานไม้แคะสลัก และร่วมกันวิเคราะห์ความรู้เศรษฐศาสตร์ท้องถิ่นที่จำเป็นต่อผู้เรียน ในระยาะที่ 1 ครั้งที่ 3 การประชุมเพื่อร่วมกันตรวจสอบเนื้อหาเพื่อให้ตรงตามเจตนารมณ์ของชาวบ้านมากที่สุด ในระยาะที่ 2 และ ครั้งที่ 4 การประชุมเพื่อร่วมมือกันทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรเพื่อการรับเอาหลักสูตรไปใช้ปฏิบัติให้เกิดผลในโรงเรียน ในระยาะที่ 3

ส่วนขั้นตอนของกระบวนการชุมชนร่วมมือระหว่างชาวบ้านในกระบวนการพัฒนาหลักสูตรเศรษฐศาสตร์ระดับประถมศึกษาที่บ้านถวาย จังหวัดเชียงใหม่" ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน

ขั้นที่ 1 ขั้นการเข้าร่วมของคนสำคัญ (key people) ในชุมชน การที่ผู้ที่มีอำนาจในท้องถิ่น ทั้งที่มีอำนาจอย่างเป็นทางการตามตำแหน่งหน้าที่ (ผู้ให้ความร่วมมือคนที่หนึ่ง) และผู้มีอำนาจอย่างไม่เป็นทางการแต่เป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับนับถือจากคนส่วนใหญ่ในพื้นที่ในด้านความคิด (ผู้ให้ความร่วมมือคนที่สอง) เป็นจุดเริ่มต้นที่นำไปสู่ความสำเร็จ เนื่องจากคนสำคัญนี้จะเป็นผู้กระตุ้นผู้อื่นให้เข้ามาร่วมกลุ่มได้ง่ายขึ้น ประการสำคัญคือคนสำคัญจะทำการเลือกผู้อื่นให้มาเข้าร่วมทำงานในกลุ่มที่สามารถปฏิบัติงานร่วมกันด้วยความราบรื่นจนสิ้นสุดโครงการได้

ขั้นที่ 2 ขั้นการสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือในกลุ่ม เมื่อได้คนสำคัญมาเข้าร่วมกลุ่มทำงานแล้ว คนสำคัญกลุ่มนี้จะทำหน้าที่กระตุ้นให้เกิดความร่วมมือในกลุ่มอย่างสม่ำเสมอ และต่อเมื่อจนสิ้นสุดโครงการ ผู้ให้ความร่วมมือคนที่หนึ่งและผู้ให้ความร่วมมือคนที่สองจะช่วยดูแลแจ้งข่าวการประชุม ติดตามการเข้าร่วมประชุมของกลุ่มผู้เข้าร่วมประชุมด้วยตัวเองทุกครั้ง

ขั้นที่ 3 ขั้นการเข้าร่วมตัดสินใจ เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมคนสำคัญให้เป็นที่ปรึกษาและร่วมวางแผนตัดสินใจในเรื่องต่างๆ แม้จะบางเรื่องซึ่งดูจะไม่สำคัญนัก แต่นั่นหมายถึงเป็นการมอบหมายความรับผิดชอบเกี่ยวกับงานในโครงการให้เขาเป็นผู้ร่วมรับผิดชอบ ดังนั้นการดำเนินงานในขั้นต่อมาจะได้รับความร่วมมือจากคนสำคัญนี้ได้เป็นอย่างดี การเปิดโอกาสให้ผู้ให้ความ

ร่วมมือคนที่หนึ่งและผู้ให้ความร่วมมือสองได้ช่วยเลือกสถานที่ วันเวลาในการประชุม ด้วยการขอ คำปรึกษาจึงเท่ากับเป็นสัญญาผูกพันว่าจะร่วมมือกันดำเนินงานนั้นต่อไป

ขั้นที่ 4 **ขั้นการเข้าร่วมดำเนินการ** เมื่อมีการตัดสินใจร่วมในช่วงเริ่มต้น การร่วมมือในช่วง ดำเนินการจะเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องตามมา การอำนวยความสะดวกในการจัดประชุมของผู้ให้ความ ร่วมมือคนที่หนึ่ง และผู้ให้ความร่วมมือคนที่สองในเรื่องต่างๆเมื่อมีการประชุม การติดตามผู้เข้า ร่วมประชุมด้วยการโทรศัพท์ตามตัวผู้เข้าร่วมประชุมด้วยตนเอง การดูแลช่วยขยายความเป็น ภาษากิน การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและให้ข้อมูลในกลุ่มที่สร้างสรรอย่างต่อเนื่องของ ผู้ให้ความร่วมมือคนที่สองนั้น เหล่านี้คือตัวอย่างของการร่วมดำเนินการหลังจากการได้ร่วมตัดสินใจของผู้ให้ความร่วมมือทั้งสอง

ขั้นที่ 5 **ขั้นเข้าร่วมประเมินผล** เมื่อมีส่วนร่วมในการปฏิบัติในขั้นดำเนินการแล้ว ผู้เข้าร่วม คนสำคัญเริ่มมีมุมมอง และความคาดหวังในงานตามโครงการ ต้องการที่จะเห็นผลที่เกิดตามมา ของโครงการ ในลักษณะเหมือนเป็นเจ้าของโครงการร่วมด้วย ดังนั้นจึงอยากให้โครงการนั้นสัมฤทธิ์ผล และสร้างคามเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นได้จริงและส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้น การชี้แจงให้ข้อมูล เกี่ยวกับการเข้าร่วมปฏิบัติงานในโครงการให้กับผู้ที่ไม่มีส่วนร่วมในการดำเนินการที่ผ่านมาใน การประชุมขอประชาติของผู้ให้ความร่วมมือคนที่หนึ่งและผู้ให้ความร่วมมือคนที่สองแสดงให้เห็น ถึงการเริ่มต้องการที่จะเห็นความเปลี่ยนแปลงที่เป็นผลของการร่วมดำเนินการเข้าร่วมโครงการวิจัย มาตั้งแต่ต้น

สำหรับผลกระทบที่เกิดจากชุมชนร่วมมือในโครงการวิจัยเพื่อการพัฒนาหลักสูตร "เศรษฐศาสตร์ระดับประถมศึกษาที่บ้านถวาย" ที่สามารถมองเห็นได้ มีดังนี้

1. **การเรียนรู้ (เกี่ยวกับงานอาชีพไม้แกะสลัก) ที่เกิดจากการร่วมมือกัน** การแลกเปลี่ยน ความรู้ (knowledge sharing) ในกลุ่ม ในลักษณะต่าง ๆ กัน ที่เกิดขึ้น ได้แก่ การเรียนรู้ระหว่าง สมาชิกกับสมาชิก การเรียนรู้จากสมาชิกมายังกลุ่ม การเรียนรู้จากกลุ่มมายังสมาชิก และการเรียน รู้ระหว่างสมาชิกกับผู้วิจัย

2. **ความสัมพันธ์ด้านประกอบอาชีพไม้แกะสลักของชุมชนในฐานะเจ้าของอาชีพ** ซึ่ง เป็นลักษณะความสัมพันธ์แบบใหม่ของชุมชนที่เกิดขึ้นในชุมชนท้องถิ่นที่ไม่ใช่ความสัมพันธ์จาก การเป็นคณะกรรมการร้านค้าในหมู่บ้านและความสัมพันธ์กันฉันท์เครือญาติอย่างที่มามาก่อนหน้านี้ แต่ เป็นความสัมพันธ์ทางด้านการประกอบอาชีพไม้แกะสลักในฐานะเจ้าของอาชีพงานไม้แกะสลัก

ความสัมพันธ์นี้จะสนับสนุนให้ชุมชนเริ่มมองอนาคตของงานอาชีพไม้แกะสลักในท้องถิ่นร่วมกัน การร่วมมือกันแสดงความคิดเห็นและมุมมองของตนเองในกลุ่มในโครงการวิจัยจะทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของการประกอบอาชีพ เปรียบเสมือนมีเวทีแสดงความคิดเห็นในลักษณะกลุ่ม แล้วนำความรู้ที่ได้นี้ไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาท้องถิ่นซึ่งจะส่งผลให้ชาวบ้านหันมาให้ความสนใจและติดตามผลที่จะเกิดตามมา ซึ่งการรวมกลุ่มของชุมชนในโครงการวิจัยนี้จะแตกต่างจากการรวมกลุ่มเฉพาะกิจของคณะทำงานบางกลุ่มซึ่งมักจะแยกย้ายและเลิกรากันไปหลังสิ้นสุดโครงการ

3. การได้มีโอกาสร่วมวิเคราะห์ปัญหาความต้องการของชุมชนอย่างเต็มที่และอย่างเท่าเทียมกันในชุมชนเพื่อนำผลไปใช้ในการสร้างหลักสูตรการศึกษา ซึ่งเป็นรูปแบบของการเข้าร่วมการจัดการศึกษาของชาวบ้านซึ่งต่างจากการเป็นผู้มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนในลักษณะของการเป็นวิทยากรรับเชิญมาสาธิตการทำไม้แกะสลัก หรือการมาร่วมนั่งรับฟังนโยบายของโรงเรียน โดยโรงเรียนจะเป็นฝ่ายขอให้ชาวบ้านช่วยเหลืองานโรงเรียนในด้านต่างๆอย่างที่เคยได้ปฏิบัติติดต่อกันมา

4. การเข้าใจตนเองและเห็นคุณค่าของการประกอบอาชีพไม้แกะสลักในท้องถิ่นในด้านต่าง ๆ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านทัศนคติเกี่ยวกับอาชีพทำงานไม้แกะสลักที่เกิดขึ้นในตัวบุคคล ในด้านการยอมรับปัญหาที่เกิดจากการประกอบอาชีพไม้แกะสลักร่วมกันในกลุ่ม ในด้านการตระหนักถึงสภาพปัญหาในการประกอบอาชีพไม้แกะสลักในชุมชน และในด้านการสร้างศักยภาพแก่ชุมชนไม้แกะสลัก

เมื่อพิจารณาตามลักษณะบริบททางสังคมการทำงานไม้แกะสลักแล้ว ความรู้ความเข้าใจ เศรษฐศาสตร์เรื่องอะไรบ้างที่จำเป็นต้องให้นักเรียนเรียนรู้ในโรงเรียน

ผลการวิจัยพบว่า

เศรษฐศาสตร์ท้องถิ่นตามบริบทสังคมด้านงานไม้แกะสลักบ้านถวายนั้นสามารถเชื่อมโยงกับมโนทัศน์เศรษฐศาสตร์ได้ทั้งสิ้น 12 มโนทัศน์ ได้แก่ ความชำนาญพิเศษ การมีอยู่อย่างจำกัดของทรัพยากร การตัดสินใจและแรงจูงใจ การลงทุนและผลกำไร การแบ่งขั้นตอนการทำงาน อุปทานและอุปสงค์ อุปสงค์และอุปทาน การแข่งขันกันขาย การกระจายสินค้า การกำหนดราคา สถาบันทางการเงิน และการแลกเปลี่ยนโดยความสมัครใจ และความรู้ความเข้าใจเศรษฐศาสตร์ท้องถิ่นที่สัมพันธ์กับมโนทัศน์ดังกล่าวและจำเป็นต้องให้นักเรียนได้เรียนรู้ในโรงเรียนมี 4 เรื่อง ได้

แก่ 1) ความรู้ความเข้าใจเศรษฐศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับเอกลักษณ์ของการผลิตงานไม้แกะสลัก 2) ความรู้ความเข้าใจเศรษฐศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและขายงานไม้แกะสลักบนฐานวัฒนธรรมท้องถิ่น 3) ความรู้ความเข้าใจเศรษฐศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความเข้มแข็งให้กับตลาดไม้แกะสลักในท้องถิ่น และ 4) ความรู้ความเข้าใจเศรษฐศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาที่ยั่งยืน

ความรู้ความเข้าใจเศรษฐศาสตร์ท้องถิ่นแต่ละเรื่อง ผู้วิจัยได้จัดทำเป็นสาระการเรียนรู้ในหลักสูตรเศรษฐศาสตร์ท้องถิ่น สำหรับใช้สอนในโรงเรียนท้องถิ่นกับนักเรียนในช่วงชั้นที่ 2 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6) โดยทำการประสมประสานให้เกิดความพอดี (mediating) ระหว่างมโนทัศน์เศรษฐศาสตร์ทุนนิยมกับวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ไว้ดังนี้

1. ความรู้ความเข้าใจเศรษฐศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับเอกลักษณ์ของการผลิตงานไม้แกะสลัก ประกอบด้วยมโนทัศน์เศรษฐศาสตร์เรื่องความชำนาญพิเศษ และการแบ่งงานกันทำตามความชำนาญ ในเรื่องนี้ได้จัดทำเป็นสาระการเรียนรู้เศรษฐศาสตร์ท้องถิ่นบ้านถวาย หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ชื่อหน่วย “เอกลักษณ์และภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการผลิตงานศิลปหัตถกรรมบ้านถวาย” ประกอบด้วย 4 หน่วยการเรียนรู้ย่อย ได้แก่ 1) ความหมายของ“ความชำนาญพิเศษ”และ“การแบ่งงานกันทำตามความชำนาญ” 2) วัฒนธรรมการถ่ายทอดความชำนาญด้านศิลปหัตถกรรมไม้แกะสลัก 3) วัฒนธรรมการแบ่งงานกันทำตามบทบาทของชายและหญิงในการทำงานไม้แกะสลัก และ 4) ภูมิปัญญาการอยู่ร่วมกันและการประกอบสัมมาอาชีพในงานไม้แกะสลัก

2. ความรู้ความเข้าใจเศรษฐศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและขายงานไม้แกะสลักบนฐานวัฒนธรรมท้องถิ่น ประกอบด้วยมโนทัศน์เศรษฐศาสตร์เรื่องการค้าตัดสินใจและแรงจูงใจ การลงทุนและผลกำไร และการแลกเปลี่ยนโดยความสมัครใจ ในเรื่องนี้ได้จัดทำเป็นสาระการเรียนรู้เศรษฐศาสตร์ท้องถิ่นบ้านถวายเป็นหน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ชื่อหน่วย “ความเอื้ออาทรของผู้ขายและกำไรที่ได้รับ” ประกอบด้วย 3 หน่วยการเรียนรู้ย่อย ได้แก่ 1) ความหมายของ“การค้าตัดสินใจและแรงจูงใจ” และ “การลงทุนและผลกำไร” 2) ความหมายของ “การแลกเปลี่ยนโดยความสมัครใจ”และ 3) วัฒนธรรมการค้าขายแบบเอื้ออาทร

3. ความรู้ความเข้าใจเศรษฐศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความเข้มแข็งให้กับตลาดไม้แกะสลักในท้องถิ่น ประกอบด้วยมโนทัศน์เศรษฐศาสตร์เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างผู้ซื้อกับตัวสินค้า (อุปทานกับอุปสงค์ / อุปสงค์กับอุปทาน) การแข่งขันกันขาย และการกระจายสินค้า ในเรื่องนี้ได้จัดทำเป็นสาระการเรียนรู้เศรษฐศาสตร์ท้องถิ่นบ้านถวายเป็นหน่วยการเรียนรู้ที่ 3 ชื่อหน่วย “การร่วมใจร่วมแรงสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน ” ประกอบด้วย 5 หน่วยการเรียนรู้ย่อย ได้แก่ 1) ความหมายความสัมพันธ์ระหว่างผู้ซื้อกับตัวสินค้า (อุปสงค์กับอุปทาน / อุปทานกับอุปสงค์) 2)

ความหมายการแข่งขันกันขาย (ลดราคาสินค้าเพื่อแข่งขันขาย) และการกระจายสินค้า 3) คุณธรรม ความรับผิดชอบต่อคุณภาพของงาน 4) การสร้างสันติสุขในกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพเดียวกัน และ 5) แหล่งกระจายสินค้าไม้แกะสลักบ้านถวายเป็น

4. ความรู้ความเข้าใจเศรษฐศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาที่ยั่งยืน ประกอบด้วยมโนทัศน์เรื่องการเมืองอยู่อย่างจำกัด การกำหนดราคา และเรื่องสถาบันทางการเงิน ในเรื่องนี้ได้จัดทำเป็นสาระการเรียนรู้เศรษฐศาสตร์ท้องถิ่นบ้านถวาย หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 ชื่อหน่วย “การผลิตไม้แกะสลักบนฐานการพัฒนาอย่างยั่งยืน” ประกอบด้วย 3 หน่วยการเรียนรู้ย่อย ได้แก่ 1) ความหมายของ “การตัดสินใจและแรงจูงใจ” “การลงทุนและผลกำไร” และ “การแลกเปลี่ยนโดยความสมัครใจ” 2) แหล่งวัตถุดิบที่นำมาใช้ทำงานไม้แกะสลักแทนไม้สัก และ 3) ธรรมชาติ คุณค่า ของไม้สักและความสมดุลของระบบนิเวศน์

หลักสูตรเศรษฐศาสตร์ระดับประถมศึกษาที่บ้านถวายมีความเหมือนหรือความแตกต่างจากหลักสูตรเศรษฐศาสตร์ที่มาจากหลักสูตรแม่บทอย่างไร

หลักสูตรเศรษฐศาสตร์ระดับประถมศึกษาที่บ้านถวายและหลักสูตรเศรษฐศาสตร์ที่มาจากหลักสูตรแม่บทเป็นหลักสูตรบูรณาการที่มุ่งเน้นการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพและการเป็นอยู่ของคนในสังคมหรือชุมชน แต่หลักสูตรทั้งสองมีความแตกต่างในรายละเอียดดังนี้

สำหรับความแตกต่างของหลักสูตรเศรษฐศาสตร์ระดับประถมศึกษาที่บ้านถวายและหลักสูตรเศรษฐศาสตร์ที่มาจากหลักสูตรแม่บทสามารถแสดงให้เห็นจากตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 15 แสดงความแตกต่างของหลักสูตรเศรษฐศาสตร์ระดับประถมศึกษาที่บ้านถวายและหลักสูตรเศรษฐศาสตร์ที่มาจากหลักสูตรแม่บท

หลักสูตร เศรษฐศาสตร์ระดับประถมศึกษาที่บ้านถวาย	หลักสูตร เศรษฐศาสตร์ที่มาจากหลักสูตรแม่บท
<p>1. ที่มาของหลักสูตร</p> <p>ชาวบ้านร่วมมือกันให้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพที่เป็นจริงในท้องถิ่นเพื่อกำหนดเป็นรายละเอียดในหลักสูตร</p> <p>2. องค์ประกอบของหลักสูตรเศรษฐศาสตร์เป็นเอกเทศไม่รวมอยู่กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น องค์ประกอบของหลักสูตรประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย คุณสมบัติอันพึงประสงค์ เนื้อหา (ที่มาและมโนทัศน์เศรษฐศาสตร์ท้องถิ่น) มาตรฐานการเรียนรู้การศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น หน่วยการเรียนรู้ และหน่วยการเรียนรู้ย่อย โครงสร้างเวลาเรียน การจัดการเรียนรู้อัตนวิสัย การวัดและประเมินผล และแหล่งการเรียนรู้</p> <p>3. สาระการเรียนรู้ได้จากการประสมประสานให้เกิดความพอดี (mediating) ของเศรษฐศาสตร์สากลแนวนโยบายกับวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งกำหนดจากสภาพความจำเป็นในท้องถิ่น ใช้ส่งเสริมความเข้าใจตนเองและวิถีชีวิตในชุมชน และสามารถเชื่อมโยงนำไปใช้กับกับการประกอบอาชีพได้</p> <p>4. ครูผู้สอนสามารถใช้เนื้อหาหรือสาระการเรียนรู้ที่หลักสูตรจัดไว้ให้แล้วในลักษณะหน่วยการเรียนรู้และหน่วยการเรียนรู้ย่อยสอนให้กับนักเรียนได้เลย</p>	<p>1. ที่มาของหลักสูตร</p> <p>นักวิชาการเป็นผู้กำหนดรายละเอียดของหลักสูตรซึ่งกำหนดมาจากส่วนกลาง</p> <p>2. องค์ประกอบของหลักสูตรเศรษฐศาสตร์จัดอยู่ร่วมกับสาระอื่นในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ คุณภาพผู้เรียน สาระ มาตรฐานการเรียนรู้ (มาตรฐานการเรียนรู้การศึกษาขั้นพื้นฐาน และมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น) กระบวนการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และแหล่งเรียนรู้</p> <p>3. สาระการเรียนรู้ได้จากการศึกษาจากหลักการทางเศรษฐศาสตร์สากลแนวนโยบายที่กำหนดไว้แล้วในรูปของสาระ มาตรฐานการเรียนรู้ และมาตรฐานช่วงชั้นในหลักสูตรแม่บท ซึ่งโรงเรียนในท้องถิ่นต้องยึดถือเป็นแนวในการปฏิบัติ</p> <p>4. ครูผู้สอนจำเป็นต้องจัดทำรายละเอียดของสาระการเรียนรู้ขึ้นเอง โดยวิเคราะห์จากมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น แล้วกำหนดเป็นสาระการเรียนรู้</p>

หลักสูตร เศรษฐศาสตร์ระดับประถมศึกษาที่บ้านถวาย	หลักสูตร เศรษฐศาสตร์ที่มาจากหลักสูตรแม่บท
<p>5. เป็นหลักสูตรบูรณาการ สาระการเรียนรู้แบบบูรณาการมีอยู่แล้ว ครูผู้สอนสามารถนำไปใช้สอนได้โดยไม่จำเป็นต้องบูรณาการขึ้นมาใหม่เอง</p> <p>6. สื่อการเรียนรู้เน้นให้ใช้แหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่น เช่น สินค้าไม้แกะสลัก ร้านค้าและผู้ประกอบการในท้องถิ่น ผู้รู้ในท้องถิ่น ช่างแกะสลัก ผู้ปกครอง เป็นต้น</p>	<p>ช่วงชั้น จากนั้นกำหนดเป็นผลที่คาดหวังรายปี/รายภาค แล้วจึงกำหนดเป็นสาระการเรียนรู้รายปี/รายภาคที่สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่กำหนดมาให้ แล้วจึงจะสามารถนำมากำหนดเป็นหน่วยการเรียนรู้เพื่อใช้สอนต่อไป</p> <p>5. เป็นหลักสูตรบูรณาการ หากครูผู้สอนต้องการสอนแบบบูรณาการครูผู้สอนจะต้องบูรณาการสาระเศรษฐศาสตร์กับรายวิชาอื่นด้วยตนเองเพื่อนำมาใช้สอน</p> <p>6. สื่อการเรียนรู้ยังคงเน้นการใช้สื่อต่างๆในห้องเรียน</p>

ข้อค้นพบใหม่ที่ได้จากการทำวิจัยในโครงการ “การวิจัยแบบร่วมมือที่ใช้ชุมชนเป็นฐานในกระบวนการพัฒนาหลักสูตร: กรณีศึกษาหลักสูตรเศรษฐศาสตร์ระดับประถมศึกษาที่บ้าน

1. ผู้วิจัยในบทบาทของผู้กระตุ้น (catalyst) ให้ชาวบ้านได้ตระหนักถึงความสำคัญที่จะต้องเรียนรู้เกี่ยวกับตนเองและชุมชนในการประกอบอาชีพไม้แกะสลักในท้องถิ่น

เมื่อเริ่มแรกก่อนทำวิทยานิพนธ์ ผู้วิจัยได้กำหนดบทบาทของตนเองในงานวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ในฐานะนักพัฒนาหลักสูตร (curriculum developer) จะทำหน้าที่พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเศรษฐศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการทำงานไม้แกะสลักให้กับโรงเรียนในท้องถิ่นบ้านถวาย เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับอาชีพไม้แกะสลักให้กับเยาวชนในท้องถิ่น

การเข้าไปเก็บข้อมูลในสนามวิจัยในระยะที่ 1 ในโครงการวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยได้ทำหน้าที่เป็นผู้รวบรวมข้อมูล (data collector) เป็นผู้สนับสนุนให้เกิดความร่วมมือ และทำหน้าที่วิเคราะห์ความต้องการจำเป็น (need assessment analyst) ให้กับชุมชนเกี่ยวกับการทำงานไม้แกะสลัก และเมื่อได้ดำเนินการวิจัยมาถึงขั้นสุดท้ายของกระบวนการพัฒนาหลักสูตร ผู้วิจัยพบว่าตนเองนอกจากจะมีบทบาทเป็นนักพัฒนาหลักสูตร เป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูล เป็นผู้สนับสนุนให้เกิดความร่วมมือ และเป็นผู้วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นให้กับชุมชนไม้แกะสลักบ้านถวายเป็นแล้ว ผู้วิจัยยังได้มีบทบาทใหม่ในการเป็น "ผู้กระตุ้น" (catalyst) ให้ชาวบ้านสะท้อน (reflect) ความคิดเห็นและมุมมองของตนเองเพื่อความเข้าใจตัวเองและชุมชน ทั้งในด้านที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพงานไม้ การสลักและประโยชน์ที่เด็กจะได้รับจากการได้ศึกษาหลักสูตรเศรษฐศาสตร์ท้องถิ่นอันเกิดจากการร่วมมือของชุมชนฉบับนี้

การสะท้อนมุมมองของชาวบ้านในกลุ่มผู้ให้ความร่วมมือในโครงการวิจัยเพื่อสร้างหลักสูตรเศรษฐศาสตร์ท้องถิ่นที่บ้านถวายสามารถมองเห็นเด่นชัดในขั้นสุดท้ายของกระบวนการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งเป็นขั้นการนำเสนอหลักสูตรเศรษฐศาสตร์ท้องถิ่นที่จัดทำขึ้นเสร็จเรียบร้อยแล้ว เพื่อขอประชามติจากคณะกรรมการการศึกษาจากโรงเรียนในท้องถิ่นที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาระดับท้องถิ่นให้กับชุมชนบ้านถวาย ซึ่งได้แก่โรงเรียนบ้านต้นแก้ว เพื่อการรับเอาหลักสูตรท้องถิ่นเศรษฐศาสตร์ประถมศึกษาที่บ้านถวายที่ผู้วิจัยและชาวบ้านได้ร่วมดำเนินสร้างมาตั้งแต่แรกไปใช้โรงเรียน ในการประชุมครั้งนี้มีผู้เข้าประชุมทั้งสิ้น 15 ท่าน และในจำนวนผู้ร่วมประชุมทั้ง 15 ท่านนี้มีผู้ให้ความร่วมมือในโครงการวิจัยคนที่หนึ่งและผู้ให้ความร่วมมือคนที่สองร่วมเป็นกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนบ้านต้นแก้วร่วมอยู่ด้วย ในการประชุมครั้งนี้ผู้ให้ความร่วมมือทั้งสองได้สะท้อนความคิดเห็นของตนเองออกมาในที่ประชุมเพื่อนำเสนอมุมมองของตนเกี่ยวกับประโยชน์ที่คาดว่าเด็กในท้องถิ่นจะได้รับจากการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรเศรษฐศาสตร์ที่เขาได้ร่วมมือกับผู้วิจัยในการสร้างขึ้นมา ดังนี้

ผมได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องนี้มาตั้งแต่ต้น อาจารย์อมรรัตน์ได้เคยสัมภาษณ์ผม ผมเองเคยเข้ากลุ่มมาแล้วสามครั้ง เราได้ร่วมงานกับอาจารย์อมรรัตน์มา อาจารย์ได้พยายามนำเอาประสบการณ์ที่เราเล่าให้ฟัง จากปัญหา จากตัวอย่างต่างๆ ผมว่าได้ดี ได้มีการเล่าสู่กันฟังกันในท้องถิ่นมาใช้ เด็กๆในหมู่บ้านจะได้ประโยชน์จากการเรียนตามหลักสูตร มีความเข้าใจเกี่ยวกับการทำมาหากิน ได้ดียิ่งขึ้น และดีที่สอนให้เด็กได้คิดในเรื่องนี้ตั้งแต่ยังเป็นเด็ก ในส่วนตัวผมคิดว่าเด็กๆจะได้รับประโยชน์จากการเรียนตามหลักสูตรมาตั้งแต่ยังเด็ก และเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งที่พวกเขาเห็นมาตั้งแต่เกิด (ผู้ให้ความร่วมมือคนที่สอง: ประชุมประชามติ 10 กรกฎาคม 2547)

เราทำงานไม้แกะสลักมา เริ่มต้นมาเราไม่มีความรู้ในเรื่องค้าขายมาก่อน เราเรียนด้วยตัวเอง ลองผิดลองถูกมาเรื่อยๆ อาจารย์อมรรัตน์ก็ได้มาศึกษาในหมู่บ้านเรา มาพักมาอยู่ แล้วนำเอาเรื่องที่เห็นหรือที่เราคุยไว้ให้ฟังหลายๆครั้ง มีการคุยเป็นกลุ่มก็หลายครั้ง เราพูดเล่าจากประสบการณ์ของพวกเขา แล้วมาทำเป็นหลักสูตรให้กับบ้านเรา เมื่อจะมีการสอนเศรษฐศาสตร์ให้เราได้รู้เรื่อง เข้าใจในเรื่องการค้า การขายกันตั้งแต่ยังเด็ก จะได้ประโยชน์กับท้องถิ่นบ้านถวาย เราไม่ต้องลองผิดลองถูกอีก ผมเองก็ไม่รู้ว่าเศรษฐศาสตร์เป็นยังไง รู้แต่ว่าจะขายยังไงให้ขายกันได้แน่ๆ แล้วคนซื้อเขาก็ยังอยากมาซื้อของกับเราอีกเรื่อยๆ อย่างนี้ใช่เศรษฐศาสตร์หรือไม่ ผมว่ามันเกิดประโยชน์กับบ้านเรา (ผู้ให้ความร่วมมือคนที่หนึ่ง: ประชุมประชาชาติ 10 กรกฎาคม 2547)

ผู้วิจัยในบทบาท “ผู้กระตุ้น” ให้ชาวบ้านได้ตระหนักถึงความสำคัญที่จะต้องเรียนรู้เกี่ยวกับตนเองและชุมชนในการประกอบอาชีพไม้แกะสลักในท้องถิ่นนี้เอง ที่ช่วยสนับสนุนให้ชาวบ้านร่วมใจกันสะท้อนเรื่องราวเกี่ยวกับการประกอบอาชีพไม้แกะสลักของตนเองออกมา และร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันภายในกลุ่มและกับผู้วิจัย และด้วยวิธีนี้เองที่ชาวบ้านจะเข้าใจตนเองและชุมชนงานไม้แกะสลักของตนเองได้ดียิ่งขึ้น

2. หลักสูตรไม่จำเป็นต้องสร้างโดยผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรหรือครูแต่ฝ่ายเดียวเสมอไป

จากการดำเนินการตามโครงการวิจัย “การวิจัยแบบร่วมมือที่ใช้ชุมชนเป็นฐานในกระบวนการพัฒนาหลักสูตร: กรณีศึกษาหลักสูตรเศรษฐศาสตร์ระดับประถมศึกษาที่บ้านถวาย จังหวัดเชียงใหม่” พบว่าการสร้างหรือการพัฒนาหลักสูตร ไม่จำเป็นต้องสร้างหรือริเริ่มสร้างในโรงเรียนเพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่การสร้างหลักสูตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างหลักสูตรท้องถิ่นที่ให้ความสำคัญกับการเชื่อมโยงความรู้ในท้องถิ่นกับการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียน สามารถสร้างจากนอกโรงเรียนได้เช่นเดียวกัน การดำเนินการพัฒนาหลักสูตรเศรษฐศาสตร์ท้องถิ่นตามโครงการวิจัยฉบับนี้ตั้งแต่ต้นจนสำเร็จลุล่วงเป็นเครื่องยืนยันในเรื่องนี้ได้ว่า หลักสูตรสามารถสร้างขึ้นนอกโรงเรียนได้ด้วยความร่วมมือของชุมชน

ในกระบวนการพัฒนาหลักสูตรเศรษฐศาสตร์ระดับประถมศึกษาที่บ้านถวายซึ่งประกอบด้วย 7 ขั้นตอนหลัก ทุกขั้นตอนจำเป็นต้องอาศัยข้อมูล ความคิดเห็น และความร่วมมือจากชาวบ้านทั้งสิ้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 ชาวบ้านร่วมกับผู้วิจัยวิเคราะห์ความรู้เศรษฐศาสตร์ท้องถิ่นที่จำเป็นต่อผู้เรียน

ขั้นที่ 2 ข้อมูลที่ได้จากชาวบ้านคือข้อมูลหลักที่นำมาใช้ในการเรียบเรียงจัดเป็นสาระการเรียนรู้สำหรับนักเรียนในโรงเรียน

ขั้นที่ 3 ความคิดเห็นและมุมมองของชาวบ้านคือเครื่องมือสำคัญที่ใช้ตรวจสอบเนื้อหาความรู้ที่ผู้วิจัยจัดเรียบเรียงขึ้น เนื้อหาความรู้จะได้รับการแก้ไขจนกว่าจะตรงตามเจตนารมณ์ของชาวบ้านมากที่สุด ผู้วิจัยจึงจะสามารถนำไปยกร่างจัดทำเป็นเอกสารหลักสูตรในขั้นต่อมา

ขั้นที่ 4 ในการยกร่างเอกสารหลักสูตรหรือเอกสารประกอบหลักสูตรจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลความรู้ที่ได้จากชาวบ้านเป็นฐานคิดที่สำคัญในการจัดทำองค์ประกอบอื่นๆให้กับหลักสูตร

ขั้นที่ 5 ในขั้นการประเมินผลหลักสูตร ผู้เชี่ยวชาญที่ทำการประเมินและวิพากษ์หลักสูตรจำเป็นต้องคัดเลือกจากผู้ที่มีเคยมีประสบการณ์การทำงานในชุมชนหรือผู้ที่เป็นที่ยอมรับในแวดวงวิชาการชุมชนหรือเป็นผู้มีผลงานเกี่ยวข้องกับฐานคิดของชาวบ้านหรือชุมชน

ขั้นที่ 6 ในการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร จำเป็นต้องปรับแก้สาระการเรียนรู้ในหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของท้องถิ่นและการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับระดับการเรียนรู้ของผู้เรียนในระดับช่วงชั้นที่ 2 เพื่อให้ได้หลักสูตรที่มีความหมายต่อวิถีชุมชนในแง่ของการรับใช้ชุมชนได้มากที่สุด

ขั้นที่ 7 ในการนำเสนอหลักสูตรต่อชุมชน ต้องเปิดโอกาสให้ชาวบ้าน(ที่ไม่ได้เข้าร่วมในขั้นตอนหนึ่งขั้นตอนใดในการสร้างหลักสูตร) ได้เข้าร่วมซักถามรายละเอียดเกี่ยวกับหลักสูตรกับชาวบ้านที่เข้าร่วมในการสร้างหลักสูตร เป็นการเปิดโอกาสให้มีการสร้างความเข้าใจร่วมกันด้วยการชี้แจงในรายละเอียดของหลักสูตรเศรษฐศาสตร์ท้องถิ่นที่สร้างขึ้น ทั้งขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรและสาระการเรียนรู้ที่จัดขึ้น

สำหรับขั้นตอนที่เด่นชัดว่าที่จำเป็นต้องมีชาวบ้านเข้าร่วมในกระบวนการพัฒนาหลักสูตรได้แก่ ขั้นที่ 1 ขั้นที่ 3 และขั้นที่ 7

ในขั้นที่ 1 ชาวบ้านร่วมกับผู้วิจัยวิเคราะห์ความรู้เศรษฐศาสตร์ท้องถิ่นที่จำเป็นต่อผู้เรียน ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาภาคสนามเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับวิถีชีวิต วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นในการประกอบอาชีพงานไม้แกะสลัก และด้วยความร่วมมือของชาวบ้านในการสะท้อนภาพการประกอบอาชีพไม้แกะสลักของตนตามความรู้และประสบการณ์ที่มีอยู่ รวมทั้งการร่วมแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ของแต่ละคนในกลุ่มอย่างเท่าเทียมกันและอย่างเต็มที่ ทำให้ผู้วิจัยสามารถสรุปผลออกมาเป็นมโนทัศน์เศรษฐศาสตร์ที่เกี่ยวข้องได้ จำนวน 12 มโนทัศน์ซึ่งได้แก่ ความชำนาญพิเศษ (specialization) การมีอยู่อย่างจำกัด (scarcity) การตัดสินใจและแรงจูงใจ

(decision making and incentive) การลงทุนและผลกำไร (investment and profit) การแบ่งชั้น
 ตอนการทำงาน (division of labor) อุปทานและอุปสงค์ (supply and demand) อุปสงค์และอุป
 ทาน (demand and supply) การแข่งขันกันขาย (sale competition) การกระจายสินค้า
 (allocation of goods) การกำหนดราคา (market price determination) สถาบันทางการเงิน
 (financial institution) และ การแลกเปลี่ยนโดยความสมัครใจ (voluntary exchange)

ความคิดเห็นและมุมมองของชาวบ้านคือเครื่องมือสำคัญที่ใช้ตรวจสอบเนื้อหาความ
 รู้ที่ผู้วิจัยจัดเตรียมเรียงขึ้น เนื้อหาความรู้จะได้รับการแก้ไขจนกว่าจะตรงตามเจตนารมณ์ของชาวบ้าน
 มากที่สุด ผู้วิจัยจึงจะสามารถนำไปยกวางจัดทำเป็นเอกสารหลักสูตรในขั้นต่อมา

ในขั้นที่ 3 ขั้นการตรวจสอบเนื้อหาโดยชาวบ้าน ในขั้นนี้ชาวบ้านให้ความร่วมมือใน
 การพิจารณารายละเอียดเนื้อหาที่ได้จากการเรียงเรียงด้วยวิธีการประสมประสาน (Mediating)
 หลักการเศรษฐศาสตร์ทุนนิยมและวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ผู้วิจัยได้จัดทำไว้แล้ว ในการ
 ตรวจสอบเนื้อหา นี้ ความคิดเห็นและมุมมองของชาวบ้านคือเครื่องมือสำคัญที่ใช้ตรวจสอบเนื้อหา
 ความรู้ และได้รับการแก้ไขจนกว่าจะตรงตามเจตนารมณ์ของชาวบ้านมากที่สุด ผู้วิจัยจึงสามารถ
 นำไปยกวางจัดทำเป็นเอกสารหลักสูตรในขั้นต่อมาในขั้นที่ 4

ในขั้นที่ 7 ซึ่งเป็นขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการพัฒนาหลักสูตร ในขั้นนี้ชาวบ้านได้
 มีส่วนร่วมอีกครั้งในการแสดงประชามติร่วมกับโรงเรียนในนามของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
 โรงเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนการพิจารณาหลักสูตรที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้วจากการร่วม
 มือของผู้วิจัยและชาวบ้าน เพื่อการรับเอาหลักสูตรไปใช้ในโรงเรียน การประชุมครั้งนี้เป็นการเปิด
 โอกาสให้ชาวบ้าน(ที่ไม่ได้เข้าร่วมในขั้นตอนหนึ่งขั้นตอนใดในการสร้างหลักสูตร) ได้เข้าร่วมซักถาม
 รายละเอียดเกี่ยวกับหลักสูตร รวมทั้งชาวบ้าน (ที่เข้าร่วมในการสร้างหลักสูตร) ได้มีโอกาสในการชี้
 แจงรายละเอียดของหลักสูตรเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรเศรษฐศาสตร์ท้องถิ่นและ
 ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับจากหลักสูตร แก่คณะกรรมการการศึกษาโรงเรียนบ้านต้นแก้ว ซึ่งคณะ
 กรรมการชุดนี้ประกอบด้วยผู้แทนครู ผู้แทนผู้ประกอบการ ผู้แทนองค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น ผู้แทน
 ผู้ทรงคุณวุฒิในท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่า และผู้แทนองค์กรชุมชน เพื่อให้มีความเข้าใจเกี่ยวกับ
 หลักสูตรเศรษฐศาสตร์ฉบับนี้ได้ดียิ่งขึ้น และยอมรับการนำหลักสูตรไปใช้ในโรงเรียนบ้านต้นแก้ว
 ต่อไป

3. การให้ความรู้เรื่องเศรษฐศาสตร์ทุนนิยมที่เป็นสากลเพียงอย่างเดียว ยังไม่สอดคล้องกับวิถีการทำธุรกิจของชาวบ้านถวายเป็น เศรษฐศาสตร์แนวประสมประสานเกิดความพอดี (mediating) จึงจะเป็นความรู้เศรษฐศาสตร์ท้องถิ่นที่จำเป็นสำหรับการประกอบอาชีพไม้แกะสลักบ้านถวายเป็น

ชาวบ้านถวายเป็นมีพื้นเพเดิมเป็นคนเชื้อเพื่อเผ่าแม่ และมีวิถีชีวิตแบบพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันในลักษณะของเครือญาติกันภายในชุมชนมาก่อน เมื่อจำเป็นต้องเปลี่ยนจากวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมมา รู้จักกับวัฒนธรรมการค้าขายกับตลาดภายนอกที่เน้นผลกำไรเป็นเป้าหมายของการประกอบอาชีพ ทำให้ชาวบ้านถวายเป็นเกิดความขัดแย้งในตัวเอง ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ชาวบ้านถวายเป็นต้องประสบกับความเสียหาย ความเสียเปรียบต่อผู้อื่นอยู่เสมอ จนกลายเป็นจุดอ่อนของชาวบ้านถวายเป็น ดังตัวอย่างที่พบจากการศึกษา ต่อไปนี้

แม่ เล่าถึงปัญหาที่ชาวบ้านถวายเป็นต้องลำบากอยู่บ่อยๆ เพราะความไม่รู้ หรือรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของชาวบ้านว่าชาวบ้านโดนโกงหรือเสียรู้แก่พ่อค้าแม่ค้าคนนอกกันมาหัวหน้า ตัวอย่างเมื่อสองวันก่อน เจ้ ... เพิ่งนั่งเครื่อง (บิน) ไปทวงถามหนี้เจ้าร้านที่กรุงเทพฯ หลังจากได้พยายามติดตามทางโทรศัพท์มาหลายครั้ง แต่ก็ไม่ได้ผล กลับมาจากกรุงเทพฯ คราวนี้ได้มาหน้าหมื่นบาท อีกสองแสนห้าเขาจ่ายมาเป็นเช็คบอกให้นำไปขึ้นเงินปีหน้า ซึ่งยังไม่รู้เลยว่าเจ้... จะได้เงินหรือไม่ แม่.....เล่าต่อว่าอันที่จริงคุณแอนนนี่เขาก็ไม่ได้เอาของเจ้...ไปเจ้าเดียวหรอก แต่เขาเอาชื่อเจ้...ไปใช้ชื่อของตามร้านค้าต่างๆที่สองฝั่งคลองร้านนั้นนิดร้านนี้หน่อยรวมเป็นเงินสามแสนบาท เพราะเขาเป็นลูกค้าเก่าของเจ้... เจ้ก็เลยช่วยเขาด้วยการไปจ่ายค่าของตามร้านที่เขาไปเชื่อไว้ให้ก่อน แล้วก็เลยต้องมาตามทวงหนี้ อยู่อย่างนี้ (บันทึกภาคสนาม, 29 ตุลาคม 2545)

สำหรับปัญหาที่พบว่าทำให้ลำบากในการทำการค้ากับชาวต่างชาติคือชาวบ้านไม่มีความรู้เรื่องภาษาอังกฤษ ตลาดสินค้างานไม้แกะสลักปัจจุบันเป็นที่สนใจของตลาดต่างประเทศมากในขณะนี้ และพ่อค้าชาวต่างประเทศมักจะมาซื้อสินค้าด้วยตนเอง ... ทำให้มีปัญหาในการสื่อสารในการค้าขายกับชาวต่างชาติ เคยมีคนพูดภาษาอังกฤษได้มาทำที่ว่าจะช่วยค้าขายให้ แต่ในที่สุดพบว่าคนนี้ฉ้อโกงทั้งชาวบ้านและพ่อค้าชาวต่างชาติด้วยการเอาราคาขายที่ร้านค้าบอกไว้มาบวกราคาเพิ่มขึ้นเองเพื่อเอากำไรลูกค้าอีกต่อหนึ่ง โดยที่ทั้งคนขายและคนซื้อต่างก็ไม่รู้ แต่มาจับได้ตอนหลัง (บันทึกภาคสนาม, 29 ตุลาคม 2545)

ตอนออกแบบสินค้าใหม่ๆ ออกแบบงานเป็นตัวแมวบ้าง ออกเป็นตัวการ์ตูนบ้าง โดยเอาไปแกะหุ่นไม้เป็นแบบที่ลำพูน นำมาเสนอกับบริษัทที่ขายของกับต่างประเทศที่ถวายเป็นแต่ประสบความสำเร็จไม่ทันเขา ตอนนั้นเราตกลงกับเขาว่า ถ้ามีออเดอร์มา เราขอตัวละ 100 บาท เขาตกลง แต่พอมีออเดอร์เข้ามาที่ร้าน 100 ตัว เขากลับมาต่อรองขอเป็นตัวละ 80 บาท พอเราบอกทำไม่ได้ เพราะขาดทุน เขาเอาแบบของเราไปทำเลย เขาต้องการลดต้นทุนการผลิตให้ต่ำที่สุด นี่คือการแข่งขันที่บ้านถวายเป็นตั้งแต่บัดนั้นมาเราเลิกคิดออกแบบให้กับบริษัทและร้านเหล่านี้เลย (บันทึกภาคสนาม, 11 มกราคม 2546)

การออกแบบทำให้สินค้ามีราคาสูงขึ้นด้วย บางที่เราออกแบบมา ยังไม่ทันวาง ของตามแบบที่เราออกมีวางขายอยู่ที่ร้านอื่นแล้ว เพราะเหตุว่าแบบของเราที่เราออกเอาไว้แล้วนั้น เราสั่งที่ร้านเขาแกะเพียง 20 ตัว คนอื่นมาเห็นตัวอย่างที่เราออกไป คนอื่นมาขอสั่งทำ 200-300 ตัว เจ้าของร้านทำหุ่นเขาได้ประโยชน์เขาเอาแบบของเราทำให้คนอื่นไปเลย เราย้ำเขาไม่ได้ มันเป็นการแข่งขัน ... มันมีการขโมยความคิดกัน (สัมภาษณ์, 11 มกราคม 2546)

ความขัดแย้งเกี่ยวกับวัฒนธรรมดั้งเดิมในท้องถิ่นกับวัฒนธรรมการประกอบธุรกิจแบบทุนนิยม ทำให้ชาวบ้านเริ่มสับสนว่าตนเองควรจะเลือกเดินไปในแนวทางใดดี การจัดสาระการเรียนรู้สำหรับหลักสูตรเศรษฐศาสตร์ท้องถิ่นตระหนักในเรื่องนี้ การจัดสาระการเรียนรู้แก่นักเรียนด้วยหลักการเศรษฐศาสตร์ทุนนิยมอย่างเดียวยังคงจะไม่พอ และสอนให้กับชาวบ้านไม่ได้เนื่องจากพื้นฐานวัฒนธรรมของชาวบ้านดังที่กล่าวแล้วข้างต้น จึงจำเป็นต้องนำเอาพื้นฐานวัฒนธรรมดั้งเดิมในท้องถิ่นมาใช้เป็นฐานในการคิดร่วมกับหลักการทางเศรษฐศาสตร์ทุนนิยม เพื่อให้ชาวบ้านสามารถเข้าใจคนอื่นที่มาติดต่อค้าขายด้วย ในขณะเดียวกันก็สามารถเข้าใจตนเอง ทั้งนี้เพื่อการประสานประโยชน์ที่จะได้ให้กับเยาวชนชาวบ้านถวายเป็นการประกอบอาชีพไม้แกะสลักต่อไป

ดังนั้นเศรษฐศาสตร์ท้องถิ่น (Local economics) ที่นำเสนอในหลักสูตรเศรษฐศาสตร์ท้องถิ่นฉบับนี้จึงเน้นเศรษฐศาสตร์แนวประสานประสานเกิดความพอดี (mediating) ระหว่างหลักการเศรษฐศาสตร์สากลแนวทุนนิยมกับพื้นฐานทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ทำให้สาระเศรษฐศาสตร์แนวประสานนี้เป็นเศรษฐศาสตร์แนวใหม่ที่แตกต่างจากสาระเศรษฐศาสตร์ที่มาจากหลักสูตรแม่บทระดับชาติที่โรงเรียนอื่นใช้กันอยู่ในปัจจุบัน

4. เป้าหมายของหลักสูตรเศรษฐศาสตร์ท้องถิ่นที่บ้านถวายไม่ใช้เพื่อแก้ปัญหาเฉพาะหน้าของชาวบ้าน แต่เพื่อความเข้าใจตัวเองได้ดีขึ้น

ความรู้ความเข้าใจสาระเศรษฐศาสตร์ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรเศรษฐศาสตร์ท้องถิ่นที่บ้านถวาย สำหรับนักเรียนในช่วงชั้นที่ 2 (ระดับประถมศึกษาปีที่ 4-6) นี้อาจไม่สามารถบอกได้ว่าช่วยให้ชาวบ้านถวายรอดพ้นจากการถูกเอาเปรียบจากผู้อื่นได้ แต่จากหลักการวิเคราะห์สภาพวิถีชีวิตและการดำเนินธุรกิจของตนสามารถช่วยให้ชาวบ้านมองเห็นและเข้าใจสภาพของตนเองและชุมชนไม่แก่สละกของตนเองได้ดีขึ้น และยังเข้าใจถึงรากเหง้าความเป็นมาทางวัฒนธรรมดั้งเดิมที่ชาวบ้านใช้ในการประกอบธุรกิจว่าสิ่งใดเป็นภูมิปัญญาที่ควรค่าแก่การดำรงรักษาไว้ ไมเคิล แอปเปิ้ล (Apple, 2002) และสำลี ทองธิว (2545) ได้กล่าวไว้ตรงกันและเรียกลักษณะเช่นนี้ว่าเป็นการวิเคราะห์เพื่อ "illuminate" สภาพวิถีชีวิตตนเอง เพื่อให้เกิดความเข้าใจตนเองยิ่งขึ้น

สำหรับตัวอย่างสาระเศรษฐศาสตร์ในหลักสูตร มีดังนี้

ตัวอย่างที่ 1 สาระการเรียนรู้ในหน่วยการเรียนรู้ย่อยที่ 2 เรื่อง ความหมายการแข่งขันกันขาย (ลดราคาสินค้าเพื่อแข่งขันขาย) และการกระจายสินค้า ซึ่งเป็น 1 ใน 5 หน่วยการเรียนรู้ย่อยในหน่วยการเรียนรู้ที่ 3 ที่มีชื่อหน่วยการเรียนรู้ว่า " การร่วมมือร่วมแรงสร้างชุมชนเข้มแข็งให้ชุมชน " ได้กำหนดสาระการเรียนรู้ว่า

เมื่อใดก็ตามที่สินค้าไม้แกะสลักในตลาดสองฝั่งคลองชนิดใดชนิดหนึ่งมีจำนวนมากเกินความต้องการของลูกค้า เมื่อนั้นจะมีการแข่งขันกันขายสินค้าโดยลดราคาสินค้า เราต้องลดราคาสินค้าเพื่อแข่งขันกัน เป็นการแย่งลูกค้ากันเองเพื่อจะได้ขายสินค้านั้น

การแข่งขันกันขายสินค้าไม้แกะสลักเกิดขึ้นในตลาดท้องถิ่นส่งผลต่อ 1) ราคาขายสินค้าทำให้ผู้ผลิตต้องขายด้วยราคาที่ต่ำลง 2) ผู้ผลิตต้องแข่งขันขายสินค้า ก่อให้เกิดความไม่วางใจไว้วางใจกันในกลุ่มผู้ขายและผู้ผลิตในตลาดท้องถิ่น 3) ส่งผลกระทบต่อวัฒนธรรมท้องถิ่นเดิมที่มีการเอื้อเฟื้อพึ่งพากัน มาเป็นแก่งแย่งกัน ลักษณะของการแข่งขันกันขายสินค้าเพิ่งปรากฏให้เห็นในระยะหลัง ในช่วงที่ตลาดไม้แกะสลักขยายตัว

การกระจายสินค้าชนิดเดียวกันไปยังแหล่งขายที่มีผู้ซื้อจำนวนมากหรือผู้ซื้อที่มีความต้องการสินค้าที่ต่างกันจะหลีกเลี่ยงปัญหาการแย่งลูกค้ากันเองดังที่กล่าวมาข้างต้น ดังนั้นข้อมูลเกี่ยวกับลูกค้า อาทิเช่น ความชอบ ประเภทสินค้า สี ชนิดสินค้า ราคาสินค้า ตลอดจนคุณลักษณะคุณภาพของสินค้า ฯลฯ จะเป็นข้อมูลที่ผู้ผลิตและผู้ขายจะต้องรู้ เพื่อการผลิตและการกระจายสินค้าในท้องถิ่นไปยังแหล่งขายได้ การหาข้อมูลเพื่อผลิตสินค้าให้ถูกใจลูกค้า ผู้ขายหรือผู้ผลิตจำเป็นต้องหารายละเอียดความต้องการสินค้าของลูกค้า การแบ่งกันผลิตสินค้าให้กับลูกค้าคนละกลุ่มกัน และการหาแหล่งขายที่เป็นตลาดภายนอก เป็นการสร้างตลาดสินค้ารายใหม่ขึ้นในภูมิภาคต่างๆ ให้กับสินค้าท้องถิ่นที่ผลิตขึ้น

ตัวอย่างที่ 2 สารการเรีนรู้ในหน่วยการเรีนรู้อยู่ที่ 3 เรื่อง วัฒนธรรมการค้าขายแบบเอื้ออาทร ซึ่งเป็น 1 ใน 3 ของหน่วยการเรีนรู้อยู่ในหน่วยการเรีนรู้ที่ 2 ที่มีชื่อหน่วยการเรีนรู้ว่า "ความเอื้ออาทรของผู้ขายและกำไรที่ได้รับ" ที่กำหนดสารการเรีนรู้ว่า

วิธีการค้าขายที่ชาวบ้านถวายเป็นกันอยู่ในชีวิตประจำวันมีเอกลักษณ์ที่น่าภาคภูมิใจหลายอย่าง ประการแรกคือพวกเราชาวบ้านจะเลือกขายสินค้าที่มีคุณภาพดีเท่านั้น ถ้าสินค้าชิ้นใดมีตำหนิหรือใช้วัสดุที่ที่ไม่ได้มาตรฐานเราจะบอกให้ลูกค้ารู้ก่อนเพื่อให้ตัดสินใจว่าจะซื้อหรือไม่ ถ้าซื้อเรามักจะลดราคาให้เนื่องจากเป็นสินค้าที่มีคุณภาพรองลงมา อีกประการหนึ่งพวกเราชาวบ้านจะพยายามเน้นการให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีผลิตงานไม้แกะสลักไปด้วยเพื่อผู้ซื้อจะได้สามารถนำไปอธิบายให้ญาติมิตรที่ไม่ได้มาเห็นฟังต่อได้ บางครั้งถ้าผู้ซื้อสนใจที่จะลองทำดูบ้างเราก็จะให้เครื่องมือและวัสดุให้ลองทำเป็นที่สนุกสนานกันทั้งผู้ซื้อและผู้ขาย นอกจากนี้วัฒนธรรมการค้าขายของเรายังอีกประการหนึ่งที่ทำให้ผู้ซื้อโดยเฉพาะพวกที่มาจากเมืองใหญ่เช่นกรุงเทพฯ และชาวต่างประเทศพอใจเป็นอย่างมากคือน้ำใจเอื้ออาทรที่เรามอบให้ นอกเหนือไปจากการขายสินค้าที่มีคุณภาพในราคามิตรภาพ คือการต้อนรับขับสู้ด้วยรอยยิ้ม และบ่อยครั้งมีขนมพื้นบ้านตามเทศกาลให้ชิมอีกด้วย เช่นเทศกาลบุญต่างๆเรามักจะทำขนม"จ็อก" (ลักษณะเหมือนขนมเทียน) แจกกันกินในกลุ่มญาติมิตร ซึ่งขนมนี้มีมากมายพอที่จะปันให้ลูกค้าของเรา นี่คือวัฒนธรรมการค้าขายแบบเอื้ออาทรที่เราใช้กันอยู่ในหมู่บ้านของเรา ทำให้สินค้าไม้แกะสลักของเรามีมูลค่าทางจิตใจเพิ่มจากมูลค่าด้านศิลปะ และตัวชิ้นงานเอง

หลักสูตรเศรษฐศาสตร์ท้องถิ่นที่บ้านถวายนี้อาจประสงค์เพื่อสร้างความเข้าใจให้กับเยาวชนในหมู่บ้านถวายเป็นกันเกี่ยวกับหลักการทางเศรษฐศาสตร์สากลทุนนิยมพร้อมกับความเข้าใจตนเอง แม้สาระในหลักสูตรจะไม่สามารถช่วยให้ชาวบ้านรอดพ้นจากการถูกเอารัดเอาเปรียบจากคนอื่น แต่อย่างน้อยที่สุดจะทำให้ชาวบ้านเข้าใจสถานการณ์ที่ตนเองเป็นอยู่ได้ดีขึ้น ว่าเพราะอะไรพวกตนจึงถูกเอารัดเอาเปรียบ และยังสามารถชี้ให้เห็นว่าเพราะวัฒนธรรมดั้งเดิมในท้องถิ่นที่ฝังอยู่ในตัวของชาวบ้านที่ไม่เอื้อต่อการทำธุรกิจแบบทุนนิยม ด้วยสาเหตุดังกล่าวจึงมักทำให้ชาวบ้านต้องตกอยู่ในสภาพของผู้เสียเปรียบ ในทางกลับกันการไม่ละเลยวัฒนธรรมดั้งเดิมของท้องถิ่น แต่กลับส่งเสริมควบคู่ไปกับหลักการเศรษฐกิจทุนนิยมจะสามารถสร้างจุดเด่นของตลาดไม้แกะสลักของชาวบ้านให้แตกต่างจากตลาดอื่นทั่วไป และกลับเป็นการสร้างเอกลักษณ์ให้กับตลาดท้องถิ่นกลายเป็นเสน่ห์ของตลาดไม้แกะสลักต่อไป กล่าวได้ว่านอกจากชาวบ้านจะได้รับประโยชน์จากการเรีนรู้อันหลักการทางเศรษฐศาสตร์แล้วยังช่วยให้เข้าใจตนเอง สามารถดำเนินธุรกิจงานไม้แกะสลักในท้องถิ่นอย่างมีความสุข

ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยต่อไป

การศึกษาเรื่อง “การวิจัยแบบร่วมมือที่ใช้ชุมชนเป็นฐานในกระบวนการพัฒนาหลักสูตร: กรณีศึกษาหลักสูตรเศรษฐศาสตร์ระดับประถมศึกษาที่บ้านถวาย จังหวัดเชียงใหม่ “ ครั้งนี้ผู้วิจัยได้หลักสูตรเศรษฐศาสตร์ที่มีลักษณะที่แตกต่างจากหลักสูตรแม่บท เพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้กับเยาวชนในท้องถิ่นบ้านถวาย หลักสูตรเศรษฐศาสตร์ท้องถิ่นฉบับนี้สามารถเชื่อมโยงเอาวิถีชีวิตที่เกี่ยวข้องกับการทำงานไม้แกะสลักในชุมชนมาใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียน โดยหลักสูตรเศรษฐศาสตร์ท้องถิ่นที่ใช้ที่บ้านถวายนี้ให้ความสำคัญกับสาระการเรียนรู้เศรษฐศาสตร์ที่เน้นการประสมประสานให้เกิดความพอดีระหว่างหลักการเศรษฐศาสตร์ทุนนิยมและวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้วยเหตุนี้เศรษฐศาสตร์ไม้แกะสลักที่บ้านถวายจึงมีลักษณะที่แตกต่างจากเศรษฐศาสตร์ที่กำหนดมาจากหลักสูตรแม่บทที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนทั่วไป

อย่างไรก็ตามผู้วิจัยยังคงสนใจเกี่ยวกับเศรษฐศาสตร์ท้องถิ่นในภูมิภาคอื่นๆของประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพของชาวบ้านในลักษณะของธุรกิจท้องถิ่นต่างๆ อาทิเช่น งานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาที่ด่านเกวียน งานหัตถกรรมทอผ้าไหมหรือผ้าฝ้ายในเขตจังหวัดทางภาคเหนือและภาคอีสาน งานทำมีดอรัญญิกของจังหวัดอุตรดิตถ์ งานหัตถกรรมเครื่องจักสานที่อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี งานหัตถกรรมการทอเสื่อจันทบูรณที่จังหวัดจันทบุรี งานทำสวนยางทางภาคใต้ งานแปรรูปสินค้าเกษตรกรรมของจังหวัดต่างๆ เป็นต้น ว่าในแต่ละท้องถิ่นนั้นๆ ชาวบ้านรับรู้ว่ามีเศรษฐศาสตร์อะไรบ้างที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพของตน ชาวบ้านจำเป็นต้องใช้มโนทัศน์เศรษฐศาสตร์อะไรบ้างในการทำความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและปัญหาในท้องถิ่นและชาวบ้านมีวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นอะไรบ้างที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพในท้องถิ่นนั้นๆ และเพื่อจะได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบผลที่ได้มาจากแต่ละท้องถิ่นในประเทศไทย ถ้าเป็นไปได้อยากจะเสนอให้ทำการศึกษาระบายให้ทั่วทุกภาคของประเทศ เพื่อสามารถใช้เป็นตัวแทนของทุกภาคในการอธิบายเศรษฐศาสตร์ท้องถิ่น (local economics) ของประเทศไทยได้ว่าเป็นอะไร มีมโนทัศน์ทางเศรษฐศาสตร์อะไรบ้างที่เข้ามาเกี่ยวข้อง ชาวบ้านแต่ละหมู่บ้านมีการรับรู้เกี่ยวกับเศรษฐศาสตร์ที่เหมือนกันหรือต่างกันอย่างไรบ้าง มีมโนทัศน์เศรษฐศาสตร์อะไรบ้างที่เห็นเหมือนกัน และมีมโนทัศน์เศรษฐศาสตร์อะไรบ้างที่เห็นแตกต่างกัน การได้ภาพรวมของเศรษฐศาสตร์ท้องถิ่นทั่วประเทศนี้น่าจะเป็นที่มาของเศรษฐศาสตร์แนวใหม่ที่ประเทศไทยเราต้องการ ซึ่งไม่ใช่เศรษฐศาสตร์ทุนนิยมที่มาจากทฤษฎีทางตะวันตกอย่างเดียว และก็ไม่ใช่เศรษฐศาสตร์ชุมชนที่ชาวบ้านได้รับการถ่ายทอดมาจากครอบครัวหรือปู่ย่าตายายเท่านั้น แต่เป็นเศรษฐศาสตร์ในแนวประสม

ประเด็นที่ทำให้เยาวชนของประเศรู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจในยุคโลกาภิวัตน์
ในขณะที่ยังคงตระหนักถึงคุณค่าและเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมของคนไทย

ผู้วิจัยขอสรุปงานวิจัยที่น่าสนใจเป็น 3 ข้อดังนี้

1. การทำวิจัยในหมู่บ้านอื่นที่มีวิถีชีวิตเกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจท้องถิ่นที่จำเป็นต้องติดต่อกับตลาดนอกท้องถิ่น
2. การทำวิจัยแนวเศรษฐกิจท้องถิ่นในภูมิภาคต่างๆ ที่กระจายทั่วประเทศไทย
3. การวิจัยเปรียบเทียบการรับรู้เกี่ยวกับมโนทัศน์เศรษฐศาสตร์ชาวบ้านแต่ละท้องถิ่นว่ามีมโนทัศน์เศรษฐศาสตร์อะไรบ้างที่เหมือนกันและมีมโนทัศน์เศรษฐศาสตร์ท้องถิ่นอะไรบ้างที่แตกต่างกัน